

Szaádat Haszan Mantó

A KIRÁLYSÁG VÉGE

Dezső Csaba fordítása

Megcsörrent a telefon. Épp mellette ült, hát felemelte a kagylót, és beleszólt:

– Halló, itt a 44457.

– Elnézést... – mondta egy vékony női hang a vonal túlsó végén.

Lerakta a kagylót, és újra belemerült a könyvbe. Már vagy hússzor elolvasta – nem mintha valami rendkívüli lett volna benne, csak éppen ez volt az egyetlen könyv ebben a megüresedett irodában. Lapjait megrágták a kukacok.

Egy hete foglalta el az irodát, az egyik barátjáié volt, aki elutazott egy másik városba, hogy egy nagyobb összeget kérjen kölcsön. Neki nem volt hol laknia, ezért ideiglenes jelleggel átköltözött a járdáról ebbe az irodába, és egy hét alatt az itt található egyetlen könyvet vagy hússzor elolvasta.

Teljesen egyedül volt az irodában.

Állása nem volt. Ha keresett volna, biztosan akad valami munka valamelyik filmvállalatnál, de nem akart rabszolga lenni. Teljesen ártalmatlan és őszinte ember volt, ezért barátai fedezték napi kiadásait. Nagyon kevéssel beírte: reggel egy csésze tea és két pirítós, délben két *phulká* és egy kevés *kari*, egyetlen doboz cigaretta naponta: semmi több.

Rokonai nem voltak. Mérheterlenül szerette a csendet és a nyugalmat, jól tűrte a vizsontagságokat, napokig tudott éhezni. Barátai, ha mást nem is, annyit mindenesetre tudtak róla, hogy gyerekkorában otthagya a családját, és egy ideje már Bombay járdáin lakik.

Egyetlen dologra vágyott az életben: egy nő szerelmére. Gyakran mondogatta, hogy ha megadatna neki egy nő szerelme, megváltozna az élete. „De azért dolgozni, azt nem fogsz!” – mondták a barátai. „Dolgozni? Én leszek a munka hőse!” – válaszolta nagyot sóhajtva. „Akkor hát szeress bele valakibe!” – mondták a barátai. „Nem – válaszolta –, én nem vagyok híve az olyan a szerelemnek, amit férfi kezdeményez.”

Ránézett a szembenső falon függő órára: lassan itt az ideje, hogy egyen valamit. Már épp azon volt, hogy elindul, amikor megszólalt a telefon. Felemelte a kagylót, és beleszólt:

– Halló!

– 44457? – kérdezte egy vékony hang a túloldalon.

– Igen – felelte.

– Maga kicsoda? – kérdezte a női hang.

– Manmóhan... mit óhajt? – Mikor nem jött válasz a vonal túlsó végéről, megkérdezte: – Parancsoljon, kivel óhajt beszélni?

– Magával – felelte a hang.

– Velem? – kérdezte kicsit meglepődve.

– Igen, magával... Van valami ellenvetése?

– Hogy?... Nem, dehogy! – mondta zavartan.

A hang gazdája elmosolyodott.

– Azt mondta, a neve Madan Móhan?

– Nem, kérem, Manmóhan.

– Manmóhan?

Néhány pillanatil csend volt, aztán Manmóhan megszólalt: – Beszélgetni szeretne velem?

– Igen – mondta a hang.

– Kérem. Akkor beszéljessen!

– Nem jut eszembe semmi, amit mondhatnék... – mondta a hang rövid szünet után.

– Kezdjen bele maga!

– Jól van. – Kicsit gondolkozott. – A nevetem már megmondtam, ideiglenes jelleggel tartózkodom ebben az irodában, azelőtt a járdán aludtam, és most egy hete egy nagy íróasztalon alszom.

– A járdán szünyoghálóval aludt? – mosolyodott el a hang gazdája.

Manmóhan felnevetett. – Mielőtt tovább csevegnék önnel, egy dolgot szeretnék leszögezni: én sohasem hazudok. Hosszú évek óta a járdán alszom. Ezt az irodát úgy egy hete foglaltam el, és mostanában dőzsölök.

A hang gazdája ismét elmosolyodott. – Hogyan dőzsöl?

– Találtam itt egy könyvet, az irodában – felelte. – Az utolsó lapok hiányoznak, de azért már hússzer elolvastam... Ha egyszer kezembe kerülne az egész könyv, megtudnám, milyen véget ért a hős és a hősnő szerelme.

– Maga nagyon érdekes ember – nevetett a hang.

– Maga igazán kedves – mondta udvariasan.

– Mí a foglalkozása? – kérdezte a hang némi szünet után.

– A foglalkozásom?

– Vagyis hát mit dolgozik?

– Mit dolgozom? Semmit... Mit dolgozhatna egy munkanélküli? Egész nap csavargok, éjjel meg alszom.

– Szereti ezt az életet? – kérdezte a hang.

– Várjon – morfondírozott –, az az igazság, hogy ezen még sohasem gondolkoztam... Most, hogy megkérdezte, én is felteszem magamnak a kérdést: „Szereted te ezt az életet?”

– Jött valami válasz?

– Nem – felelte rövid szünet után –, nem jött semmi válasz. De azt hiszem, biztosan tetszik nekem ez az élet, ha már ilyen régóta élem.

A hang megint felnevetett.

– Nagyon dallamosan nevet – mondta.

A hang gazdája elszégyellte magát: – Köszönöm.

A beszélgetés fonala megszakadt. Manmóhan kis ideig állt még telefonkagylóval a kezében, majd mosolyogva letette, bezárta az irodát, és elindult a piacra.

Mikor másnap reggel nyolckor csörgött a telefon, még aludt a nagy íróasztalon. Ásítotva felvette a kagylót, és beleszólt: – Halló, 44457.

– Jó reggelt, Manmóhan úr – szólt a hang a vonal túlsó végén.

– Jó reggelt... – Egyből felébredt. – Ó, maga az... jó reggelt, üdvözlöm.

– Biztosan aludt még... – mondta a hang.

– Igen... Míóta itt vagyok, kicsit elkényelmesedtem. Ha visszamegyek a járdára, lesz gondom elég.

– Miért? – mosolygott a hang gazdája.

– Ott már hajnali öt előtt fel kell kelni.

A hang felnevetett.

– Tegnap olyan hirtelen tette le a telefont – mondta Manmóhan.

– Miért dicsérte a nevetésemet? – kérdezte szégyenlősen a hang.

– Ejnye, kisasszony, de furcsa dolgot kérdez... Ha egy dolog szép, akkor azt nem szabad megdicsérni?

– Nem bizony!

– Maga ezt nem írhatja elő nekem. Én még sohasem fogadtam el senkitől, hogy felteleket szabjon nekem! Ha maga nevetni fog, én biztosan megdicsérem majd.

– Ha megdicsér, lerakom a kagylót.

– Ahogy tetszik.

– Magát egyáltalán nem érdekli, hogy felbosszant!

– Először is, nem akarom felbosszantani. Másodszor, ha nem dicsérném meg a nevetését, akkor vétenék a jó ízlésem ellen. Márpedig a jó ízlésem nagyon drága nekem.

Néhány pillanatnyi csönd után megszólalt a hang a túloldalon: – Bocsásson meg, a szolgálónak mondtam valamit... Szóval, a jó ízlése nagyon drága magának. De azt mondja meg nekem, mi az, amit igazán szeret.

– Hogy érti?

– Hát, valami hobbi, valami elfoglaltság... Úgy értem, mihez ért?

– Nem értek én semmihez! – nevetett Manmóhan. – Hacsaknem a fényképezéshez, azt egy kicsit szeretem.

– Nagyon jó hobbi!

– Sosem gondolkoztam még azon, vajon jó vagy rossz-e ez.

– Biztosan van egy nagyon jó fényképezőgépe – mondta a hang.

– Nincs saját fényképezőgépem – nevetett. – Amikor élni szeretnék a hobbimnak, kölcsönkérek egyet a barátaimtól. Ja, igen, lebeg a szemem előtt egy fényképezőgép, ha egyszer keresek egy kis pénzt, majd megveszem.

– Milyen az a fényképezőgép?

– Exacta, tükörreflexes. Nagyon tetszik.

Kis ideig csend volt, majd megszólalt a hang: – Eszembe jutott valami.

– Mi jutott az eszébe?

– Maga nem kérdezte meg a nevemet, és a telefonszámom felől sem érdeklődött.

– Nem éreztem szükségét.

– Miért?

– Mit számít, mi a neve? Maga tudja az én számomat, ennyi elég... De ha azt szeretné, hogy felhívjam, megmondhatja a nevét és a számát.

– Nem mondom.

– Ám legyen, így is jó... Ha meg sem kérdezem magától, akkor fel sem merül, hogy megmondja vagy nem mondja meg.

– Fura egy ember maga – mosolygott a hang gazdája.

– Igen, pont ilyen ember vagyok – mosolygott Manmóhan.

Néhány másodpercig csönd volt.

– Megint elgondolkozott valamin? – kérdezte Manmóhan.

– Igen... valami más járt az eszemben.

– Akkor tegye le a kagylót, és kész.

A hang egy fokkal élesebb lett: – Maga nagyon udvariatlan! „Tegye le a kagylót!” Tessék, leteszem.

Manmóhan lerakta a telefont, és elmosolyodott.

Félóra múlva, mikor kezét-arcát megmosva épp el akart indulni, megszólalt a telefon. Felvette, és beleszólt: – 44457.

– Manmóhan úr? – kérdezte a hang.

– Igen, Manmóhan. Mit óhajt?

– Azt óhajtom, hogy elmúlt a haragom – mosolygott a hang gazdája.

– Nagyon örvendek – mondta Manmóhan elégedetten.

– Reggelizés közben arra gondoltam, hogy nem kéne magával veszekednem... Tényleg, maga reggelizett már?

– Még nem... Épp el akartam menni, mikor felhívott.

– Ó... akkor menjen csak.

– Nem, nem sürgős, nincs semmi dolgom... és ma pénzem sincs. Ma nem reggelizem.

– Miket nem mond... Miért beszél így? Vagyis hát megkönnyebbül, ha ilyeneket mond?

– Nem – mondta pillanatnyi gondolkodás után –, nem tudom... Ha valamitől szenvedek, vagy ha valami fáj, már hozzászóltam.

– Küldjek magának egypár rúpiát? – kérdezte a hang.

– Küldjön... – felelte. – Gyarapítani fogja a szponzoraim számát.

– Nem, mégsem küldök.

– Ahogy óhajtja.

– Leteszem.

– Kérem.

Lerakta a kagylót, és mosolyogva kiment az irodából.

Este tíz óra körül jött vissza. Átöltözött, és lefeküdt az asztalra. Kis idő múlva kinyújtotta a kezét a hússzor olvasott könyvért, és olvasni kezdett, olvasás közben pedig elgondolkodott: „Ki lehet ez a nő, aki telefonálgat? A hangja alapján fiatalnak tűnik... Nagyon dallamos a nevetése... A beszédéből nyilvánvaló, hogy művelt, kulturált...” Sokáig gondolkodott.

Az óra tizenegyét ütött, mikor megszólalt a telefon.

Felemelte a kagylót: – Halló!

– Manmóhan úr? – kérdezte a túloldalról az ismerős hang.

– Igen, Manmóhan. Mit óhajt?

– Azt óhajtom, hogy napközben többször is hívtam... Hova tűnt?

– Asszonyom, én ugyan munkanélküli vagyok, de dolgom azért van elég.

– Miféle dolga?

– A csavargás komoly munka.

– Mikor tért vissza ebből a komoly munkából?

– Tíz óra körül.

– Mit csinált azóta?

– Feküdtem az asztalon, és megpróbáltam elképzelni magát a hangja alapján.

– Sikerült?

– Nem... még nem.

– Ne fáradjon azzal, hogy megpróbál elképzelni... Csalódni fog... Nagyon csúnya vagyok.

– Bocsásson meg, téved... de ha maga tényleg csúnya, akkor tegye le a telefont. Irtozom a csúnyságtól.

A hang gazdája elmosolyodott: – Ha így van, hát legyen, gyönyörű vagyok... Nem akarok irtózatot kelteni magában.

Egy pillanatig hallgattak.

– Eszébe jutott valami? – kérdezte Manmóhan.

– Nem... – A hang megremegett. – Meg akartam kérdezni magától, hogy...

Manmóhan félbeszakította: – Előbb jól gondolja meg, hogy...

A hang felnevetett: – Énekeljek magának egy *ghazalt*?

– Persze!

– Várjon egy kicsit...

Hallotta, amint a hang gazdája megköszörüli a torkát, majd elénekli neki Ghálib egyik *ghazal*ját: – A fájó szív mindenben hibát keres... – A dallam lágy, a hang fájdalomman őszinte volt.

Mikor a *ghazal* véget ért, Manmóhan elismerését fejezte ki: – Csodálatos volt... gratulálok.

– Köszönöm – mondta szégyenlősen a hang, és gazdája letette a telefont. Ghálib *ghazal*ja egész éjjel ott zsongott Manmóhan szívében és fejében.

Reggel korán kelt, és várta a telefoncsörgést. Úgy két és fél órát ült a széken, de a telefon néma maradt. Valami furcsa keserűséget érzett a szájában. Felkelt a székből, és járkálni kezdett a szobában; aztán lefeküdt az asztalra. Kis idő múlva elkezdte lapozgatni a könyvet, melyet már számtalanszor elolvasott. Amíg feküdt és lapozgatott, beesteledett. Hét óra tájban megszólalt a telefon. Felemelte a kagylót, és élesen beleszólt: – Ki az?

A jól ismert hang válaszolt: – Én.

– Hol volt ilyen sokáig? – kérdezte változatlanul éles hangon.

A hang megremegett: – Miért?

– Reggel óta itt dekkolok... nem reggeliztem, nem ettem semmit, pedig van pénzem.

– Akkor telefonálok, ha úgy tartja kedvem... maga...

Manmóhan közbevágott: – Nézze, fejezze ezt be! Ha telefonálni akar, akkor adjon meg egy időpontot. Nem bírom a várakozást.

A hang gazdája elmosolyodott: – Elnézést kérek... Holnaptól mindig reggel és este fogom hívni magát.

– Igen, így már rendben van.

A hang felnevetett: – Nem tudtam, hogy ilyen könnyen méregbe gurul.

Manmóhan elmosolyodott: – Bocsánat, a várakozás teljesen kiborít... És ha valami kiborít, akkor elkezdem büntetni magam.

– Hogyan?

– Hát, ide figyeljen, reggel nem hívott... el kellett volna mennem, de egész nap itt bent emésztettem magam étlen-szomjan... tisztára gyerekes...

– Sajnálom, hogy elköttem ezt a hibát... – mondta fojtottan a hang. – Szándékosan nem telefonáltam reggel.

– Miért?

– Meg akartam tudni, kívárja-e vagy sem.

Manmóhan felnevetett: – Nagyon gonosz! Jól van, most már tegye le, elmegyek enni valamit.

– Mikor jön vissza?

– Félórán belül.

Félóra múlva, miután evett és visszajött, csörgött a telefon. Sokáig beszélgettek. Aztán a hang elénekelte Ghálib egyik *ghazal*ját, ő szívből megdicsérte, majd letették a kagylót.

Ettől fogva a hang gazdája mindennap reggel és este telefonált – Manmóhan alighogy meghallotta a csörgést, odaugrott a telefonhoz, és volt, hogy órák hosszat beszélgettek. Ezalatt sem a számát, sem a nevét nem kérdezte meg a hang gazdájától. Kezdetben megpróbálta lefesteni képzeletének vásznára a képét, de most már maga a hang is kielégítette – a pusztá hang volt neki a test, a pusztá hang volt az arc, a pusztá hang volt a lélek.

Egy nap a hang megkérdezte: – Miért nem kérdezi meg a nevem?

– A maga neve Hang... – felelte Manmóhan mosolyogva.

– Még hozzá nagyon dallamos! – nevetett a hang.

– Semmi kétség!

Egy nap a hang nagyon indiszkrét kérdést tett fel: – Móhan, volt valaha szerelmes?

– Nem – válaszolta.

– Miért?

Manmóhan egyszerre elszomorodott: – Erre nem lehet röviden válaszolni. Az életem egész romhalmazát el kéne hordanom... És ha nem akadnék semmilyen válaszra, az nagyon kiborító lenne, és ha nagyon kiborulnék, akkor...

– Hagyja, felejtse el, Móhan!

Körülbelül egy hónap telt el azóta, hogy telefonon megismerkedtek – rendszeresen, naponta kétszer beszéltek, még össze is tegeződtek. Aztán kapott egy levelet a barátjától, hogy elintézte a kölcsönt, és hogy napokon belül Bombayba érkezik. Miután elolvasta a barátja levelét, elkecseregett.

Mikor csörgött a telefon, felemelte a kagylót, és így szólt: – Figyelj, a királyságom már csak egypár napig marad fenn.

– Miért? – kérdezte a hang.

– A barátom bármelyik nap visszajöhet – felelte. – Levelet kaptam tőle... az iroda foglalt lesz, és...

– Nincs telefon egy másik barátodnál?

– Több barátomnál is van telefon, de nem adhatom meg neked a számukat.

– Miért?

– Nem akarom, hogy más is hallja a hangod!

– Merthogy?

– Nagyon féltékeny vagyok.

– Ez bizony nagy baj – mosolygott a hang gazdája.

– Most mi legyen, mondd?

– Rendben, aznap, amikor véget ér a királyságod, megadom neked a számomat.

– Igen, úgy jó lesz.

Elillant minden elkecseregettsége. Elkezdte várni a napot, amikor visszatér a barátja, és a királysága véget ér. Akaratlanul is megpróbálta lefesteni képzeletének vásznára a hang gazdájának a képét. Több képet is készített, de nem volt elégedett. „Csak pár nap kérdése”, gondolta. „Ha meglesz a telefonszám, meglesz a cím is, és akkor láthatom őt...” Ahogy erre gondolt, szíve-esze megbénult: „Micsoda óriási pillanata lesz ez az életemnek...”

Másnap reggel, mikor csörgött a telefon, így szólt: – Mondanék valamit... már vágyom rá, hogy láthassalak.

– Miért?

– Azt mondtad, hogy a királyságom utolsó napján megadod a telefonszámodat.

– Igen, ezt mondtam.

– Ez azt jelenti, hogy meglesz a címed is, és láthatlak...

– Móhan, akkor láthatsz engem, amikor akarsz. Ha akarod, már ma is láthatsz.

– Nem, nem... – Egy pillanatra elgondolkozott. – Kicsit jobb ruhában szeretnék találkozni veled... Még ma szólok egy barátomnak, hogy varrasson nekem egy öltönyt!

– Tisztára olyan vagy, mint egy gyerek! – nevetett a hang. – Figyelj, amikor találkozunk, majd adok neked egy ajándékot.

– Miféle ajándék lehetne nagyobb, mint hogy találkozhatom veled? – mondta szenvedélyesen.

– Vettem neked egy Exacta fényképezőgépet.

– Ó!

– De csak azzal a feltétellel adom oda, hogy az első képet rólam csinálod!

– Majd ha találkozunk, eldöntöm, hogy teljesítem-e ezt a feltételt – felelte mosolyogva.

Kicsit még beszélgettek, aztán a hang így szólt: – Ma este, holnap és holnapután nem tudlak felhívni.

– Miért? – kérdezte ijedten.

– El kell mennem valahová a családommal... Bocsánat ezért a kétnapos kihagyásért...

Miután lerakta a kagylót, nem bírt felállni.

Napközben egyáltalán nem ment ki az irodából, és egész éjszaka nyugtalanul forgolódott. Mikor másnap reggel nagy nehezen felkelt, lázasnak érezte magát. Azt gondolta, azért ilyen elcsigázott, mert ma nem fog szólni a telefon, vagy talán azért, mert fél, hogy valamiért nem jön meg a barátja.

Délutánra felszökött a láza, tüzelt a teste, a szeme égett. Lefeküdt az asztalra. Kis idő múlva gyötörni kezdte a szomjúság. Felkelt, száját a csapra tapasztotta, ivott, majd visszafeküdt.

Estefelé úgy érezte, mintha valami súly volna a mellkasán. Mire megvirradt, teljesen legyengült. Nagyon nehezen lélegzett, mellkasában a fájdalom elviselhetetlenné vált. Gyakran félrebeszél, a láz rohamaiban többször úgy érezte, mintha azzal a kedves hanggal csevegne a telefonon. Estére már nagyon rossz állapotban volt. Ködös szemmel nézte az órát. Furcsa hangok csengtek a fülében: ajtók csapódtak, telefonok szóltak – hangokat hallott mindenfelől.

A telefonszörgést viszont nem hallotta meg. Már hosszú ideje csengett, mikor végre felriadt. Felkelt, és odatámaszkodott a telefonhoz. A falnak támaszkodva, remegő kézzel felvette a kagylót, és taplóvá szikkadt nyelvvel megnyalta száraz ajkát.

– Halló!

– Halló! Móhan? – kérdezte a jól ismert hang a vonal túlsó végén.

– Igen... Móhan – felelte akadozva.

– Beszélj kicsit hangosabban!

Mondani akart valamit, de a szó elakadt a torkán.

– Hamarabb megjöttem... – mondta a hang. – Már régóta próbállak hívni, hol voltál? Szédülni kezdett.

– Mi van veled? – kérdezte idegesen a hang.

Nagy nehezen sikerült megszólalnia: – A királyságom... a királyságom... – Szájából vékony csíkban szivárgott a vér, és végigfolyt a nyakán.

– Ne bánkódj... Írd fel a számom: 50314... 50314... Reggel hívj fel! Mindenképpen!
– Letette.

Manmóhan arccal a telefonra borult, szájából vér bugyogott.

Szaádat Haszan Mantó (Sambrala, Pandzsáb, Brit-India, 1912 – Lahore, Pakisztán, 1955) az egyik legnagyobb urdú nyelvű író. Két évtizedes írói és újságírói pályafutása során több mint kétszáz novellát, valamint számos színdarabot, rádiójátékot és esszét írt. Novelláinak szereplői Bombay és Pandzsáb szegényei, prostituáltak és kuncsaftjaik, stricik és madámok, csavargók és életművészek. Egyéb műveiben az India 1947-es felosztását követő menekültáradat borzalmaait dolgozta fel. Merész stílusa miatt bírósági eljárást is folytattak ellene, de bátorsága csakúgy, mint önbizalma, sohasem hagyta cserben.

Kántor Péter

ÖT GYEREKVERS

Fut az erdei ösvény

Fut az erdei ösvény –
hegyen-völgyön körözvény,

fut a körút, sugárút,
beletorkollik száz út,

kocog a postás a levéllel,
valaki félbarna kenyérrel,

néni lebegő hajjal,
kisfiú nagy sóhajjal,

busz, villamos, biciklik,
a Dunán kishajó siklik,

falipók szedi a lábát,
pásztor tereli a nyáját,

olvasó lapaljig eljut,
katona cipel borjút,

magasba nyúlik létra –
Brahms írta klarinétra,